

Position paper Caring Farmers - rondetafelgesprek Brede beëindigingsregeling met structuurbeleid om toekomstperspectief voor blijvers te realiseren

22-01-2025

Aan: leden van de Tweede Kamercommissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Er zijn niet veel Caring Farmers die zich hebben laten uitkopen door één van de uitkoopregelingen van het Rijk. En dat is maar goed ook, want juist wij zijn bezig met de landbouw van de toekomst. Boeren die zich bij ons aansluiten doen al aan, of werken toe naar natuur-inclusieve en dierwaardige kringlooplandbouw. Om in de toekomst voedsel te blijven produceren in lijn met natuur-, klimaat- en waterdoelen is het essentieel dat juist duurzame en innovatieve boeren behouden blijven.

Van de enkeling die wel meedoet met een uitkoopregeling, heb ik input gekregen voor deze position paper. **Caring Farmers is voorstander van de brede vrijwillige beëindigingsregeling**, want boeren die willen stoppen, moeten de mogelijkheid krijgen om dat op een goede manier te doen. Ook vinden we het van groot belang dat de veestapel krimpt, om zo de natuur te beschermen tegen stikstof, de mestmarkt te verlichten en de doelen voor klimaat, water en dierwaardigheid te halen.

Maar krimp bereik je niet alleen door veehouderijen botweg te beëindigen. **Dit zou moeten gebeuren binnen een langetermijnvisie die perspectief geeft aan blijvers.** Met steun van de overheid zou het mogelijk moeten worden voor veehouders om stevig te extensiveren; met minder dieren op dezelfde hoeveelheid grond. Provincie Gelderland geeft hiervan een uitstekend voorbeeld door het concept “Boeren voor Natuur” te implementeren waarbij de boer op een extensieve wijze boer blijft, het gebied leefbaar en voedselproductie gegarandeerd.

Een ander voorbeeld zijn biologische varkenshouders, die gemiddeld slechts één vijfde van het aantal varkens van een gemiddeld gangbaar bedrijf houden, en toch een verdienmodel hebben. En extensieve melkveehouders leveren betere mest voor de akkerbouwer én kunnen in combinatie met kruidenrijk grasland en voederhagen bijdragen aan meerdere maatschappelijke opgaven. **Dát is het perspectief waar Caring Farmers naar streeft: zo veel mogelijk boeren behouden, maar met veel minder dieren en toch een goed inkomen.** We lieten dit ook doorrekenen in een maatschappelijke kosten en baten analyse: met een omslag naar een dierwaardige veehouderij kunnen méér boeren behouden worden vergeleken met het huidige beleid en alle maatschappelijke doelen behaald worden.¹ De Algemene Rekenkamer is enthousiast over onze analyse.²

De beëindigingsregeling zou wat ons betreft een focus mogen krijgen op sectoren die minder goed passen in een natuurinclusieve en dierwaardige kringlooplandbouw. Neem bijvoorbeeld de kalverhouderij die voor 95% produceert voor de export. Veel van deze bedrijven vallen onder de definitie van stikstof-piekbelaster, waardoor deze sector ook was opgenomen in de Lbv+ (Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties voor piekbelasters). Ook is deze sector op dit moment verre van dierwaardig, afhankelijk van de import van veevoer (= stikstof) en is het antibioticagebruik te hoog. Het is de vraag of dat in de toekomst kan verbeteren.

Caring Farmers pleit voor een integratie van de melk- en vleesketen. Stiertjes uit de melkveehouderij, die nu als goedkoop ‘restproduct’ snel worden opgefokt, geslacht en geëxporteerd, kunnen ook een dierwaardig leven krijgen en als kwalitatief hoogstaand product in Nederland vermarkt worden door de huidige vleesveehouderij. Wanneer het overheidsbeleid inzet op deze duurzame systeemverandering, wordt de vleeskalverhouderij minder belangrijk en zou deze met voorrang in

¹ <https://caringfarmers.nl/wp-content/uploads/2024/10/Rapport-dierwaardige-veehouderij-3.pdf>

² <https://caringfarmers.nl/dierwaardige-veehouderij-verdient-aandacht-van-alle-ministeries/>

aanmerking kunnen komen voor de beëindigingsregeling. Een vergelijkbaar verhaal geldt voor de integratie van de leg- en vleeskippensectoren.

Wat betreft de beëindigingsregeling is het essentieel dat die dierrechten voorgoed uit de markt worden gehaald, om zo te voorkomen dat de blijvende bedrijven uitbreiden en intensiveren.

Omdat de kalverhouderij geen fosfaatrechtenstelsel kent, is het belangrijk om op een andere manier te garanderen dat uitkoop daadwerkelijk leidt tot een krimp van de totale veestapel. Dit kan bijvoorbeeld door een verbod te stellen op niet-dierwaardige nieuwbouw of verbouw van stallen.

Ook is het essentieel dat uitgekochte landbouwgrond beschikbaar komt voor de blijvers die er ofwel op duurzame manier planten telen voor humane consumptie of voor het extensiveren van veehouders. Graag met langjarige pachtcontracten. Dit kan onder andere door de voortzetting en uitbreiding van het Grondfonds. Het is van groot belang dat de overheid controle heeft over de uitgifte van de grond van opgekochte veehouders. Want als een uitgekochte boer vrij is om zijn grond bijv. te verpachten aan een lelieteler, zijn we door het hoge gebruik van bestrijdingsmiddelen en kunstmest nog verder van huis qua natuur, water en gezondheid.

Tot slot: om blijvende boeren perspectief te bieden is het essentieel dat beleid en subsidies worden gericht op een natuurinclusiever en dierwaardiger verdienmodel, dat focust op kwaliteit van het product en niet op kwantiteit. Hier hoort voedselbeleid bij; dat is geen betutteling, maar broodnodig. Help boeren met de omschakeling naar extensief en dierwaardig: zo biedt je perspectief voor een gezonde en toekomstbestendige dierwaardige veehouderij. Een omslag is duur, maar deze omslag niet maken is duurder. Een gezond voedselsysteem draagt uiteindelijk bij aan blije boeren, sterke natuur, gezondere mensen en meer welvaart voor de maatschappij.

John Arink
namens Caring Farmers

P.S. We verwijzen bij deze ook nog graag naar onze eerdere position paper over innovaties in de veehouderij; innovaties die niet enkel bijdragen voor stikstof, maar ook voor bodem, water, dier en natuur: <https://caringfarmers.nl/wp-content/uploads/2024/06/Position-Paper-Caring-Farmers-Innovaties-in-de-Veehouderij.pdf>